

Pradžių pradžia

Danguje išsižiebė žvaigždynai, patekėjo išpurtes, šviesos prisisiurbęs mėnulis. Jis atsispindėjo ir ežere, kuriame girdėjosi vienodas letenėlių pliaukšėjimas ir prunkštimas. Elžbieta tarsi ūdra palengva plaukė per klampus, šiltus vandenį. Tamsus vanduo atsidavė šviežiu krauju, patekęs burnon, buvo maloniai sūrstelėjusio skonio. Ežeras knibždėjo gyvybe – kai ko reikėjo pasisaugoti. Pavyzdžiui, sykį ji vos nenukentėjo nuo netikėtai išnirusio jaučio, kuris malė vandenį kanopomis ir niršiai badė orą ragais – dar kiek, ir būtų užkabinęs. Plaukdama ne kartą yra sutikusi naminių gyvūnų, pasitaikydavo ir žmonių. Jie, gaudydami paskutinius deguonies gurkšnius, mėgindavo kabintis už jos ir kartu gramzdinti į dugną. Elžbieta neturėjo žiaunų, tad atsidurti po vandeniu ilgiau, negu būtina, nemėgo. Taip, plaukioti be palydos buvo pavojinga, bet kurią akimirką galėjo kas nors nutikti – kas nors nebepataisomo. Ji jau seniai svajoto apie nuosavą luotą. Seserys bardavosi, kam bastūnė be reikalo merkia savo kailį į vandenį.

Priekaištaudavo, kad ji užsispyrusi nenuorama ir nesilaukanti taisyklių prietranka, lendanti į pavojus, tiesiog trokštanti prarasti galvą. Pačios kaip karalienės plaukiodavo „laivu“, tačiau sesers į ją nepriimdavo, vos pamačiusios Elžbietą artinantis prie valtys, užpuldavo ir sukandžio-davo. Kašdavo negailėdamos, paskui nelaimėlei tekdavo laižytis bjaurias žaizdas ir laukti, kol vėl galės išplaukti.

Ji nebeprisiminė, kada pirmą kartą suprato, jog esama ir kitų salų. Neatminė, ir kada pirmą kartą išplaukė viena. Iš pradžių nesuprato, kodėl kamuoja toks stiprus noras atsidurti prie svetimų krantų, stebėti jų gyventojus ir pačiai jiems pasirodyti. Reikėjo ilgai plaukioti, kol suvokė, jog nenori tik stebėti. Jai žūtbut reikėjo suardyti kai kurias ten vykstančias priežasčių ir pasekmių grandines.

Tarkime, pietinėje saloje gyveno gigantiška šernė, kuri užėmė kone pusę sausumos. Kažkur tikrai slapstėsi jos šerikas – toks gyvulys tikriausiai suėsdavo nežmoniškai daug. Apšviesta mėnesienos šernė primindavo uolyną, o retkarčiais pasigirsdavęs krioktelėjimas apkurtindavo lyg stipriausias griaustinis. Tuzinas ten gyvenusių vaikinių papildėjusiais veidais net ir naktį nesudėdavo bluos-to – pasitikę Elžbietą apie nieką kitą, išskyrus tą nelemtą šernę, nekalbėdavo. Jie bijojo ir nekentė gyvulio, spėliodavo, kada jis pagaliau nugaiš. Svajėjo, kad tada supjaus-tys šernę į smulkius gabalėlius ir išmes į vandenį, o patys išsivalys salą, pasistatys trobesius su plačiais balkonais, užveis vaismedžių sodą, atsigabens moteriškių ir paga-liau prasigyvens. Elžbieta žadėjo, kad laukti liko visai

nebedaug – tereikėjo surasti šėriką ir nugalabyti. Kartą net buvo su juo susitikusi – šėrikas, storas, didelis ir pasišiaušęs, sėdėjo valtyje, o kai ji priartėjo, užsimojo irklu ir vos Elžbietos neužmušė. Dėl to jai labai reikėjo nuosavos valties. Salos vaikinai ją dirbino be galo lėtai ir nesėkmingai – į vandenį nugrimzdo begalė puikios medienos. Jiems labai trūko igrūdžių, bet su laiku turėjo pramokti.

Dar piečiau plytėjo žemės, kuriose gyveno nagingi, darbštūs žmonės. Jie kirto medžius ir statė ispūdingą šventovę – raižė medinius ornamentus, drožė šventųjų statulas, atrodžiusias it gyvos. Kol vyko statybos, jų dievybė – nuolat savo pavidalą keičiantis melsvas debesėlis – mielai pasišnekučiuodavo su Elžbieta. Tiksliau, jis beveik nekalbėjo, tik tyliai niūniuodavo ir šniokšdavo. Jo skleidžiami garsai be galo ramino ir džiugino. Elžbieta vis nediršo paprašyti dievybės, kad jos žmonės išskobtų jai valtį. Vis svarstė, ką galėtų pasiūlyti mainais.

Nors nesinorėdavo, plaukdavo ir į ašaringąją salą – ten nebuvo medžių, žėlė vien aukšta žolė. O toje žolėje telkšodavo purvo balos. Balas kadaise priverkė labai liūdni žmonės – saloje jų beveik nebeliko, šmaižiojo tik keli nepaprastai liesi, baikštūs vaikiūkščiai. Elžbieta norėjo tuos vargšelius prisijaukinti ir išsigabenti į geresnę vietą, tačiau vaikai jos vis dar prisibijojo ir artyn neprisileido.

Šiauriau plytėjo sala, iš kurios visą laiką sklido dunkėjimas – nuogi, veidus ir torsus baltai išsidažę vyrai šoko mušamo būgno ritmu. Elžbieta niekada nematė jų miegančių. Vyrai nenorėjo su ja kalbėtis, tad reikėjo sulaukti, kol

jiems nusibos šokti. Ties šia sala jos kelionė baigdavosi – su valtimi būtų galėjusi plaukti gerokai toliau ir pamatyti naujų sausumos plotų.

Ji plaukė atgal, buvo mirtinai pavargusi. Staiga pajuto iš apačios tiesiai po ja kylančius oro burbulus – taip visuomet nutikdavo prieš kam nors išnyrant. Elžbieta sulaukė kvėpavimo.

Laukė.

Karusės malda

Vakar mūsų klebonas pasakė tokį skaidrų, spindulingą pamokslą, kad parapijiečiai tiesiog salo nuo gražumo. Po mišnių išėjo įkvėpti, tartum pakylėti viršum purvo, skausmo ir nepriteklių. Tiesa, dalis jų dar liko stoviniuoti – troško pabučiuoti dvasiškajam tėveliui ranką, padėkoti ar nusibraukti ašarą jo akivaizdoje. Bjauriausios visad būna davatkos, kurios tarsi šikšnosparniai įsikabina į kleboną ir siurbia jam kraują net pasičepsėdamos. Žinau, užsitęsios, tuščios kalbos jį sekina ir, jei tik pavyksta, kaskart mėginu kunigėlį nuo tokio prievartinio bendravimo išgelbėti. Ypač jį sergėju nuo tų dviejų našlių iš Užupėnų – jos nejaučia saiko ir nepajėgia suvokti, kad kunigas negali viso savo laiko skirti tik joms. Nemėgstu ir vietinių cypdavatkių – prie klebonėlio vaidina atsidavusias krikščiones, o kai reikia prisidėti prie bažnyčios tvarkymo, iš jų naudos kaip iš ožio pieno. Nemoka jos sudėti gražių bukietų, retai kada atneša gėlių iš savo darželių. Ką jau kalbėti apie tą metą, kai prasideda didieji pasiruošimai adventui

ir gavėniai arba atlaidams – viskas gula ant mano, vargšės, pečių. Bet nesiskundžiu, nes viskam Dievo valia.

Jau treji metai, kai esu mūsų klebono gaspadinė, atsa-kinga už kiekvieną kąsnį, patenkantį į jo burną, patalus, liečiančius jo kūną, šiltą vandenį, plaunantį jo odą, ir kitus žemiškus dalykus. Esu artimiausias jam žmogus ir, sakau nuoširdžiai, atiduodu tam visą širdį. O gal ir daugiau. Mūsų kunigas pačioje jaunystėje patyrė didelį sukrėtimą, iki šiol atsigauti negali. Būna dienų, kai jis guli lovoje, apimtas begalinio galvos skausmo, tada negelbėja jokie vais- tai. Skausmas kamuoja ilgai, kartais ir keletą parų kanki- na, tuomet nemiegu ir aš – vaikštau pirštu galais po namą, keičiu šaltą skepetą jam ant galvos, girdau sultiniu, kad visai nenusilptų. Paskui, skausmui atslūgus, dar kelias dienas jis būna tarsi nesavas, nutolęs nuo šio pasaulio.

Esu keletą vasarų už dvasiškąjį tėvelį vyresnė, todėl, kad neturėčiau veide daug raukšlių, stengiuosi kasdien ar bent kas tris dienas prausti veidą išrūgomis, skalauju plaukus ažuolo žievės nuoviru, prieš veidroді žnaibausi skruostus. Nemanau, kad tai tuštybė – veikiu noras pra- džiuginti jo akis. Juk ir gamtoje atsigauni, kai matai dailiai nauaugusi, žydintį medį, o nuo trūnėsių ar glitėsių norisi nususukti.

Viskas mūsų gyvenime būtų gera ir teisinga, jeigu ne ta ragana ir jos dukra. Kai apie jas pagalvoju, man ima vir- pėti rankos, darosi sunkiau kvėpuoti. Suprantu, kad tai mūsų kunigo jaunystės klaida, apie kurią geriau patylė- ti. Bet kaip jos drįsta rodytis? Kodėl ta ragana veža savo

benkarčiukę į mūsų šventus namus ir drįsta nakvoti mūsų lovoje?

Klebonas tikina, kad čia jo tolima giminaitė, nerami dūšia, trankosi po svieta, užsiiminėja šundaktarystėmis ir tokiom klajonėm baigia nukamuoti savo dukrele. Jis kiekviena proga maldaute maldauja, kad ta ragana paliktų benkarčiukę jam. Iš tiesų tos putnios kaip paršelis mergikės veide matyti jo bruožu. Tačiau velnias turi daugel pavidalų.

Atsibaladojusios lieka bent kelioms dienoms, o kartais ir visai savaitei, tačiau į bažnyčią toji ragana kojos nekelia, turbūt bijo, kad Dievo namuose jai ims iš ausų dūmai rūkti. Nenustebčiau – juk aiškiai pasileidusi ir nedora. Galimas daiktas, kad tratinasi su pačiu šėtonu, šokinėdama jam ant dygliuoto bybio.

Joms atvykus, kunigas pasidaro kaip apglušintas, nė nebebastebi manęs, pats lenda į virtuvę ieškoti vaišių, pats pliko brangią kavą ir neša storulei saldainius. Tomis nelemtomis dienomis užsidarau savo kambarėlyje, meldžiuosi. O kad nereikėtų išeiti laukan ir jų sutikti, čiurinu į kibirą ir išpilu pro langą į alyvų krūmą. Naktimis išiklausau į namo tylą, ar išgirsiu girgždant spyruokles kunigo kambaryje. Po paskutinio jų apsilankymo ten įsiveisė rudųjų skruzdžių – kol kas nepavyksta išnaikinti. Kai šluoju jas į krūvą ir traiškau pirštais, įsivaizduoju, kad tai tos raganos tarnaitės – išlindo toliau skleisti nuodų.

Nuoširdžiai prašau šventojo Kazimiero suteikti man stiprybės. Jis man padeda ir siunčia ženklus, kad esu ne

viena. Gēris nugalēs blogi – per amžius amen. Todēl karš-
tai meldžiuosi, kad toji ragana čia daugiau niekada nebe-
atvažiūotu – tiesiog pranyktu.

Šianakt visai negaliu rasti sau vietos. Kol ragana laiko
užgulusi kuniga, išlendu į prieškambarį. Jos ilgas paltas
plačia kailine apykakle kabo tarsi nudobtas žvėris. Pasilen-
kiu, pauostau – beveik nieko neužuodžiu, raganos turbūt
neprakaituoja. Jėzau Marija, jeigu ne mano tikėjimas, jau
seniai būčiau iš čia pabėgusi ir susiradusi kitą vietą. Moku
skaityti, skaičiuoti, skalbti, virti, esu patikima – daug kas
norėtų mane pasisamdyti. Tada kunigas gailėtusi, kad pra-
rado tokį žmogų, ir pats atvyktų prašyti, kad sugrižčiau.
„Tik jeigu pas jus niekada daugiau kojos nekels pats žinote
kas“, – pasakyčiau jam. Ir jis padėtų savo tvirtą, šventą del-
ną man ant peties. Krūpteliu pastebėjusi, kad prietemoje
tylutėliai stovi sau mergiūkštė ir į mane spokso.

– Išgąsdinai!

– Atsiprašau, – užsimiegojusių balsu sako ji. – Gal ma-
tėt mano mamą?